

KAPITALIZAM II dio

▶ EKONOMSKA STRUKTURA U KAPITALIZMU

- ▶ Ekonomija je centralna tačka kapitalističkog društva
- ▶ Osnovne proizvodne jedinice kapitalizma:
 - ▶ Manufaktura
 - ▶ Industrijsko preduzeće
 - ▶ Korporacija
 - ▶ Transnacionalna korporacija

-
- ▶ Transformacija privatne svojine kroz kroz različite faze historijskog razvoja kapitalizma
 - ▶ Dok u prvoj fazi industrijskog kapitalizma privatna svojina dominira u društvenom životu i predstavlja osnov za reprodukciju kapitala, već u državnom kapitalizmu, iako se ne dovodi u pitanje, gubi na značaju, zato što joj se kao alternativa javlja državna svojina.
 - ▶ U korporacijskom kapitalizmu privatna svojina je po svom ekonomskom i sociološkom značaju stavljena na marginu, mijenja je akcionarski kapital.
 - ▶ Nestaje tip pojedinačnog vlasnika nad preduzećem, jer se svojina dijeli na mnoštvo vlasnika koji gube potpunu kontrolu nad korporacijom

-
- ▶ Korporacijski kapitalizam odvaja vlasništvo od upravljanja
 - ▶ Tržište je sinonim za konkurenciju
 - ▶ Tehnologija u kapitalizmu ima posebno značajno mjesto – njeno unapređenje je funkcionalni zahtjev kapitala u pravcu opstanka na slobodnom tržištu.
 - ▶ Osnovni faktor proizvodnje je stručno i kvalifikovano znanje
 - ▶ Osnovni motiv proizvodnje u kapitalizmu je motiv

▶ DRŽAVA U KAPITALIZMU

- ▶ Mjesto države u kapitalizmu je određeno društvenim sistemom. U liberalnom kapitalizmu država nema nikakvu ekonomsku ulogu, i svodi se na zaštitu društvenog poretka, dok u državnom kapitalizmu država preuzima aktivnu ulogu u pogledu uticaja na ekonomski život.
- ▶ Osnovne funkcije države u modernom kapitalizmu su:
 - ▶ Kontrola globalnih monetarnih agregata
 - ▶ Uvođenje niza merkantilističkih mjera u cilju u cilju zaštite nacionalne industrije

-
- ▶ Fiskalna politika
 - ▶ Razvoj sistema obrazovanja koji isporučuje kadrove korporacijama
 - ▶ Finansijsko podržavanje krupnih finansijskih poduhvata koji imaju za cilj osvajanje novih tehnologija
 - ▶ Država u ime privrede sklapa kolektivne ugovore sa sindikatom, čime se tržište radne snage neutralizuje kao eventualni faktor nestabilnosti
 - ▶ Međunarodno-političkom aktivnošću obezbjeđuje vlastitoj privredi ekspanziju na strana tržišta

▶ DRUŠTVENA MOĆ U KAPITALIZMU

- ▶ Ključni oblike društvene moći u kapitalizmu je ekonomska moć
- ▶ Sa nastankom državnog kapitalizma ekonomska moć biva razdijeljena, jer jedan dio upravljanja nad ekonomijom država preuzima na sebe.
- ▶ Ključna promjena dešava se kad industrijska preduzeća zamjenjuju moderne korporacije, tada se moć u preduzeću dijeli na menadžere koji upravljaju preduzećem i skupštine akcionara koji su nosioci vlasništva nad korporacijom.

-
- ▶ Kapitalističko društvo počiva na principima civilnog društva. To u praksi znači da je svakom pojedincu garantovana sloboda političkog udruživanja i političkog djelovanja. Tako nastaje „javnost“ kao bitan aspekt političke strukture
 - ▶ Vlast je u političkom životu razdijeljena na sudsku, zakonodavnu i izvršnu vlast
 - ▶ Represivna moć u kapitalizmu je u rukama države
 - ▶ Manipulativna moć ima posebno važno mjesto u kapitalizmu

▶ STRATIFIKACIJA I DRUŠTVENI SUKOB U KAPITALIZMU

- ▶ Kapitalizam pojam jednakosti svodi na jednakopravnost
- ▶ Kapitalizam je društveni sistem u kome je stratifikacija izražen fenomen
- ▶ U liberalnoj fazi razvoja kapitalizma postojala je oštra oodjela društva koja je bila proizvod slobodnog tržišta i privatne svojine
- ▶ Na jednoj strani postojala je klasa vlanika sredstava za proizvodnju koji su prisvajali višak vrijednosti, a na drugoj strani bili su radnici koji su dobijali naknadu za ostvareni rad
- ▶ Osim ove dvije glavne klase postoji i srednja klasa koju čine službenici, sitni trgovci, zanatlije, javni radnici.

-
- ▶ U kasnijoj fazi razvoja kapitalizam je promijenio svoj stratifikacijski model, javlja se novi sloj koji sve više dobija na ugledu, moći i kvantitetu, a to je srednja klasa.
 - ▶ Rast srednje klase je upravo *differentia specifica* modernog kapitalizma
 - ▶ Srednja klasa nije jedinstvena već je izdiferencirana na hijararhizovanu mrežu statusa i uloga: rukovodioci (menadžeri), stručnjaci, sitni službenici.
 - ▶ Radnička klasa postoji ali i ona mijenja svoj oblik u odnosu na liberalnu fazu razvoja. Prije svega nije više monolitna, već i unutar nje postoji mreža statusa i zavisnost od posla koji se obavlja
 - ▶ Usled razvoja tehnologije radnička klasa gubi na kvantitetu ali dobija na kvalitetu.

▶ KULTURA U KAPITALIZMU

- ▶ Industrijalizacijom kapitalizam je čovjeka preselio iz sela u grad, gdje način života postaje dramatično drugačiji od onog na selu
- ▶ Urbanizacija je nužna posljedica industrijalizacije i koncentracije stanovništva koja iz nje slijedi
- ▶ Jedinica života čovjeka u agrarnom društvu je porodica, ona to ostaje i u kapitalizmu, ali sa drugačijom ulogom. U feudalizmu ona je imala i proizvodnu i potrošnu funkciju, dok u kapitalizmu proizvodnu funkciju preuzimaju druge institucije
- ▶ Moderni kapitalizam karakteriše atomizacija društva
- ▶ U uslovima tehnološke ekspanzije i atomiziranih pojedinaca javlja se masovna kultura

- ▶ Literatura: B. Đukanović, M. Bešić (2000): Svjetovi vrijednosti, CID,Socen, Podgorica, str. 71-81